

O'RK NING RIVOJLANISHIDA XLAMIDIYA VA MIKOPLAZMANING ROLI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Raxmonova Fariza Furqatovna
SamDTUIBX Klinikasi vrach laboranti
Samarqand, O'zbekiston

Bolalar patologiyasida nafas olish tizimining kasalliklari asosiy o'rinlardan birini egallab, bolalar o'limi ko'rsatkichiga sezilarli ta'sir ko'rsatib, bolalarning sog'lig'i holatida doimiy o'zgarishlarning shakllanishiga sabab bo'ladi. Bolalar orasida o'tkir respiratorli infeksiyalar tarqalishining yuqori darajasi muhim ijtimoiy muammo bo'lib, uning yechimi pediatriyada aholi salomatligini saqlashning asosiy vazifalaridan biridir [5,6,7].

Kalit so'zlar: o'tkir respiratorli yuqumli kasalliklar, bronxlar, nafas yo'llari, bolalar, mikoplazmalar, xlamidiyalar;

Ma'lumki, tez-tez o'tkir respiratorli yuqumli kasalliklarga chalingan bolalar o'tkir bronxit, bronxiolit, qaytalanuvchi bronxit, shu jumladan obstruktiv bronxit va surunkali o'pka-bronx patologiya rivojlanishida xavf guruhlarini tashkil qiladi.

Har yili yer yuzida 4,5 million bola nafas yo'llarining o'tkir infeksiyalaridan vafot etadi. Kasalxonada yotgan bolalarning 30% dan ortig'i va ambulatoriya sharoitida davolanadigan bolalarning taxminan 50% nafas yo'llarining turli kasalliklariga chalingan bemorlar tashkil qiladi. O'RVI ning klinik ko'rinishi sifatida O'OB ning uchrash chastotasi, ayniqsa, yosh bolalarda (asosan 4 yoshgacha bo'lgan bolalarda) yuqoridir. Buning sababi shundaki, bolalar hayotning birinchi yarim yillida o'pkaning butun yuzasining 80% kichik bronxlar (diametri 2 mm dan kam) hisobiga to'g'ri keladi, 6 yoshli bolada esa - 20% ni tashkil qiladi. Kattalardagi nafas yo'llarida qarshilikning atigi 20 foizi shu kichik bronxlarga to'g'ri keladi, bolalarda esa hayotning birinchi oylarida 75 foiz, 3 yoshga kamayib, 50 foizgacha yetadi.

Yuqumli genezli O'OB kasalligini turli xil respirator viruslar, mikoplazmalar, xlamidiyalar keltirib chiqarishi mumkin, ammo yosh bolalarda RS-virusli va paragrippning III tipi bronxitning obstruktiv shakllarini keltirib chiqaradi, boshqa viruslarning (ko'pincha sitomegalovirus va adenoviruslar) ulushi 10%-20% dan oshmaydi. Ba'zi mualliflar mikoplazmani ayniqsa katta yoshdagi bolalarda o'tkir obstruktiv bronxitning asosiy etiologik omillaridan biri deb hisoblashadi [8,9,10,11,12].

Retsidivlanuvchi obstruktiv bronxitda *M. pneumoniae* ning roli ortib bormoqda. N.M.Nazarenko va boshqalarning fikriga ko'ra (2001), *M. pneumoniae* 85% retsidivlanuvchi obstruktiv bronxit bilan kasallangan bolalarda aniqlanadi. Bolalardagi

bronxial obstruktsiya mexanizmlari majmuasi etakchi va asosiy, birinchi navbatda barcha bolalarga, ayniqsa o'g'il bolalarga xos bo'lib, nafas yo'llarining torligi, shilliq pardalar shishishi va bronxial bezlarning gipersekretsiyasini va ozroq darajada bronxning silliq mushaklari spazmni o'z ichiga oladi. O'OB yuqumli genezli bo'lganda nafas chiqarishdagi qiyinchilik allergik yallig'lanishning natijasi emas, balki yosh bolalarning yoshga bog'liq reaktivligining o'ziga xos xususiyatlari va yuqumli agentlarning biologik xususiyatlari bilan ham yuzaga keladi [13,14,15,16].

Xlamidial va mikoplazma infeksiyalarining klinik ko'rinishi kasallik shakliga bog'liq. Bugungi kunga qadar kasallikning nafas olish shakllari eng ko'p o'rganilgan.

Keng qamrovli so'rov asosida xlamidiyaning nafas olish shakllarining batafsil ta'rifi va tasnifi tuzildi [17,18].

Nafas olish yo'llari xlamidial infeksiyasi tashxisini tuzishda uning o'pkadan tashqari ko'rinishini ko'rsatib, uning klinik shaklini [o'tkir respiratorli infeksiyalar, obstruktiv laringotraxeit (krup), bronxit, bronxial astma yoki pnevmoniya] shuningdek, serologik mezonlarga ko'ra yuqumli jarayonning bosqichlari (birlamchi infeksiya, surunkali jarayonning kuchayishi yoki remissiya, tashish); kasallikning asoratlari (plevrit, miokardit), nishon organlar tomonidan funktsional buzilishlar darajasi (nafas olish, yurak etishmovchiligi va boshqalar) ajratish maqsadga muvofiqdir [19,20,21].

Xlamidial etiologiyali O'RVI limfadenopatiya bilan kechadigan uzoq muddatli yo'tal alomatlari, variantiga ko'ra uzoq davom etadigan bronxit, kon'yunktivit, artralgiya, eozinofiliya, shuningdek, yurak-qon tomir tizimi va oshqozon-ichak traktining turli xil funktsional kasalliklari shaklida kechadi. O'tkir respiratorli infeksiyalarda xlamidial infeksiya ko'pincha virusli yoki bakterial patogenlar bilan kombinatsiyalangan tarzda keladi. Shu bilan birga, krup, pnevmoniya va bronxial obstruktsiya ko'rinishidagi asoratlari 2-3 baravar ko'proq uchraydi. O'zining davomiyligi bo'yicha kasallik virusli etiologiyali o'tkir respiratorli infeksiyalaridan sezilarli darajada oshish bilan farq qiladi va etiotrop antibiotikterapiyasini talab qiladi [17,22].

Xlamidial infeksiya bolalar allergiyasi qo'zg'alishida muhim rol o'ynadi, va bu xlamidiya bilan kasallangan bolalarda qon IgE ning sezilarli darajada oshishi bilan belgilanadi. Obstruktiv bronxit (17,3%) va bronxial astmasi (27,7%) bo'lgan bemorlarda xlamidiya bilan zararlanishining yuqori darajasi aniqlanadi [1,2,3,23].

Obstruktiv bronxitli yosh bolalarda asosan C. pneumonia bilan kasallangan (57,2%); 9 yoshdan boshlab C. pneumonia turlari deyarli uchramaydi.

Xlamidiya etiologiyali obstruktiv bronxitda bolalarda klinikasida obstruktiv komponent (har bir ikkinchi bolada) va kasallikning qaytalanishi ustun keladi, bu xlamidial infeksiyaning ushbu asoratlarni rivojlanishida ishtirok etishidan dalolat beradi.

Infeksiyaning virusli komponenti paragripp viruslari, adenoviruslar va gripp

viruslari bilan ifodalangan. Patogen mikroflora retsidiv holatlarida va tez-tez kuchayib boradigan bolalarda ustunlik qiladi [24].

Surunkali xlamidial infeksiya va qo'zg'atuvchining uzoq vaqt saqlanib turishi limfadenopatiya, bir qator organlar morfologik va funktsional buzilishlarning kelib chiqishiga yordam beradi. Adekvat etiotrop terapiyaning qo'llanilmasligi xlamidial infektsiyasining tashuvchisining shakllanishiga, bronxitning qaytalanishiga va surunkali tus olishiga olib keladi.

Adabiyotlar:

1. Abduhakimov B. A. et al. Bolalar va o'smirlarda birlamchi tuberkulyozning o'ziga xos kechish xususiyatlari va klinik-laboratoriya usullari //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – T. 32. – №. 3. – C. 139-143.
2. Бердиярова Ш. Ш. и др. Клинико-лабораторная диагностика фолиевой кислотодефицитной анемии //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 3. – С. 46-53.
3. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Axmadova P. Role of conditionally pathogenic microflora in human life activities //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 29-32.
4. Muhamadiyeva L. A., Kudratova Z. E., Sirojeddinova S. Pastki nafas yo'llari patologiyasining rivojlanishida atipik mikrofloraning roli va zamonaviy diagnostikasi //Tadqiqotlar. Uz. – 2024. – Т. 37. – №. 3. – С. 135-139.
5. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Norboyeva F. Modern aspects of etiology and epidemiology of giardias //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 25-28.
6. Isomadinova L. K., Daminov F. A. Glomerulonefrit kasalligida sitokinlar ahamiyati //Journal of new century innovations. – 2024. – Т. 49. – №. 2. – С. 117-120.
7. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Maxmudova H. Mechanisms of infection by echinococcosis //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 18-21.
8. Даминов Ф. А., Исомадинова Л. К., Рашидов А. Этиопатогенетические и клинико-лабораторные особенности сальмонеллеза //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 3. – С. 61-67.
9. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Baxromova M. Autoimmune diseases: new solutions in modern laboratory diagnostics //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 78-81.
10. Бердиярова Ш. Ш. и др. Узловой зоб и его клинико-лабораторная диагностика //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 3. – С. 38-45.
11. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Muhsinovna R. M. The main purpose of laboratory diagnosis in rheumatic diseases //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 82-85.
12. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Ruxshona X. Contemporary concepts of chronic pancryatitis //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 11-15.

13. Хамидов З. З., Амонова Г. У., Исаев Х. Ж. Некоторые аспекты патоморфологии неспецифических язвенных колитов //Молодежь и медицинская наука в XXI веке. – 2019. – С. 76-76.
14. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Muminova G. Instrumental diagnostic studies in chronic pancreatitis //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 16-20.
15. Атамурадовна М.Л., Рустамовна Р.Г., Эркиновна К.З. Роль современных биомаркеров в изучении различных поражений головного мозга //Достижения науки и образования. – 2020. – №. 10 (64). – С. 88-90.
16. Рустамова Г. Р., Мухамадиева Л. А. Современные аспекты клинико-лабораторных методов исследования острой ревматической лихорадки //International scientific review. – 2020. – №. LXVI. – С. 106-110.
17. Кудратова З.Е. и др. Роль цитокиновой регуляции при обструктивном синдроме атипичного генеза у детей // Анналы Румынского общества клеточной биологии. – 2021. – Т. 25. – №. 1. – С. 6279-6291.
18. Erkinovna K. Z. et al. Bronchial obstruction syndrome in young children with respiratory infections of different etiology: features of clinical manifestations and immune response //Проблемы науки. – 2021. – №. 1 (60). – С. 60-62.
19. Кудратова З.Е. и др. Хламидийные инфекции (внутриклеточная инфекция) в развитии бронхита // TJE-Tematics journal of Education ISSN. – 2021. – С. 2249-9822.
20. Kudratova Z. E. et al. Principles of therapy of chlamydial and mycoplasma infections at the present stage //Вопросы науки и образования. – 2021. – №. 28 (153). – С. 23-26.
21. Rustamova G. R., Kudratova Z. E. CHRONIC ENDOMETRITIS OLD ISSUES NEW POSSIBILITIES //Western European Journal of Medicine and Medical Science. – 2024. – Т. 2. – №. 5. – С. 12-14.
22. Erkinovna K. Z., Rustamovna R. G., Suratovna H. F. LABORATORY MARKERS OF PERINATAL HYPOXIC DAMAGE TO THE CENTRAL NERVOUS SYSTEM IN NEWBORNS //Наука, техника и образование. – 2020. – №. 10 (74). – С. 102-104.
23. Mukhamadieva L. A., Rustamova G. R., Kudratova Z. E. IMMEDIATE RESULTS OF COMPLEX TREATMENT OF CHILDREN WITH CHRONIC TONSILLITIS AND CHRONIC ADENOIDITIS ASSOCIATED WITH CMV AND EBV //Western European Journal of Medicine and Medical Science. – 2024. – Т. 2. – №. 5. – С. 20-24.
24. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Norxujayeva A. Etiopathogenesis and modern laboratory diagnosis of prostatitis //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 6-10.